

6-7 YAŞ ÇOCUKLARDA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN İLKOKUL BİRİNCİ SINIFTAKİ SOSYAL YETERLİK VE HAZIRBULUNUŞLUKLA İLİŞKİSİ¹

The Relationship Between Preschool Education in 6-7 Years Children on Their Social Competence and the School Readiness in First Grade of Primary School

Gönderim Tarihi: 27.08.2018

Kabul Tarihi: 29.08.2019

Doi: 10.31795/baunsobed.657288

Muhammed İkbal TÜRKYILMAZ*
Serpil PEKDOĞAN**

ÖZ: Çocuk küçük yaştan itibaren öncelik aile bireyleri ile etkileşime girerken daha sonraki süreçte ise okul öncesi eğitim boyunca sosyal çevresinde bulunan birçok kişi ile iletişim ve etkileşimde bulunur. Çocuğa sağlanan sosyal destek, okul öncesi eğitimle pekiştirilmektedir. Sosyal desteğin yanı sıra, çocuğun okul öncesi eğitimden sonra alacağı ilkökul eğitimi için de çeşitli becerileri kazanması gerekmektedir. Bu becerileri içerisinde ise sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerileri çocuğun ilerleyen dönemlerdeki akademik başarısı ve toplumsal uyumu açısından önemlidir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı okul öncesi eğitimin ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal davranış ve hazırbulunuşluk becerileri ile ilişkisinin incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modelinde ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini basit seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiş ve örneklem grubunu 249 ilkökul birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmanın verileri 2016-2017 eğitim öğretim yılında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında öğrencilerin demografik bilgilerinin elde edilebilmesi için “Kişisel Bilgi Formu”, sosyal yeterlikleri ölçmek için “Okul Sosyal Davranış Ölçeği” ve hazırbulunuşluk becerilerini ölçmek için ise “İlkokul Hazırbulunuşluk Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 20 programı kullanılmıştır. Veriler normal dağılmadığı için, verilerin analizinde Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Ayrıca değişkenler arasında var olan ilişkinin durumunu tespit etmek için Spearman’s Brown sıra farkları korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesi eğitimin, ilkökul

¹ Bu çalışma ilk yazarın yüksek lisans tezinin bir kısmından üretilmiştir.

* Öğretmen, MEB, Şırnak-Silopi, turkyilmaz.114.yk@hotmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0001-8678-9900.

** Sorumlu Yazar, Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, serpil4423@hotmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8442-354X.

birinci sınıf öğrencilerinin sosyal davranış ve hazırbulunuşlukları üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerileri arasında ise pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır. Araştırmanın sonucunda bulgular, ilgili araştırmalar ve literatür ışığında tartışılarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, İlkokul, Sosyal Yeterlik, Hazırbulunuşluk

ABSTRACT: The child interacts primarily with family members from an early age and then communicates and interacts with many people in the social environment throughout the pre-school period. The social support provided to the child is reinforced by pre-school education. In addition to social support, it is also necessary for children to acquire various skills for primary school education after pre-school education. In these skills, social competence and readiness skills are important in terms of the child's academic success and social cohesion in later periods. Within this context, the aim of this study is to examine of pre-school education on the social behavior and readiness skills of primary school students. Relational screening model in quantitative research methods from descriptive screening model was used in the study. The sample of the study was determined by simple random sampling method, and the sample group consisted of 249 primary school 1st grade students. The data of the study was collected in the 2016-2017 academic year. In the collection of data, "Personal information form" was used to obtain students' demographic information, "School social behavior scale" was used to measure their social competence and "Primary school readiness scale" to measure their readiness skills. SPSS 20 software was used for the analysis of the data. Since the data were not normally distributed, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were performed in the analysis of the data. In order to determine the relationship between the variables, Spearman's rank correlation coefficient was used. As a result of the study, it was observed that the pre-school education had a significant difference on the social behavior and school readiness of primary school 1st grade students. There was a positive and moderate correlation between social competence and readiness skills of primary school 1st grade students. As a result of the research, the findings were discussed in the light of related researches and literature, and some suggestions were made.

Keywords: Preschool Education, Primary School, Social Competence, Readiness.

GİRİŞ

Eğitim sistemi hiyerarşik bir sıra ile çeşitli kademelerden oluşmaktadır. Bu sistemin temelini okul öncesi eğitim ve ilkökul süreci oluşturmaktadır. Sosyal bir yapı olan okullar, eğitim ve öğretimin hedefleri doğrultusunda önceden belirlenen bir program dâhilinde bireyleri eğiterek hem bireysel hem de toplumsal anlamda gelişme sağlamaktadır. Okullar toplumun refah ve kültür seviyesini artıran ve toplumun gelişim düzeyini yükselten önemli faktörlerdendir. Bireyin okul öncesi eğitim düzeyinden başlayarak eğitim ve öğretim adı altında bireysel ve sosyal beceriler kazanarak istenilen nitelik ve yeterlilikler ile donatılmasında okullar oldukça önemli bir role sahiptir. Bireyin küçük yaşlardan

itibaren bireysel ve sosyal açıdan gelişmesi, toplumda etkin bir birey olabilmesi için sosyal olarak yeterli düzeye ulaşması gerekmektedir.

McFall'a (1982) göre sosyal yeterlik bireyin toplum içerisinde sergilemesi gereken, toplum tarafından verilen rollerin görevlerin birey tarafından yeterli düzeyde yerine getirilme düzeyidir. Bireyin sosyal hayatta sergilediği davranışlar ile yaşadığı topluma adapte olma durumu da sosyal yeterlik olarak belirtilmektedir. Trower (1982), sosyal yeterliği, davranışı becerikli bir şekilde ortaya koyma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Sosyal yeterlik sosyal-duygusal ve bilişsel içerikteki davranış ve motivasyonları içermektedir (Denham, vd., 2003). Çocuklar formal eğitim süresince gerek akranlarıyla gerek ise öğretmenleriyle iletişimde bulmaktadırlar. Çocukların olumlu ve sağlık iletişim kurabilmeleri sosyal yeterlik kapsamı altındadır (Gresham, 1997). Bireyin sosyal yeterlik düzeyinin yüksek olması sadece çocukluk dönemi için değil bireyin toplumla beraber olduğu her yaşta ve her süreçte kendisine katkı sağlayacaktır. Ayrıca sosyal yeterliği yüksek olan bireylerin akranlarıyla daha iyi birliklik kurduğu ve akademik anlamda daha başarılı olduğu yapılan çalışmalarda da belirtilmiştir (Asher ve Taylor, 1981; Margetts, 2007).

Sosyal yeterlik kazanma sürecinde aileden sonra okul öncesi eğitim ve ilkököl süreci gelmektedir. Çünkü çocuğun sosyal gelişim açısından en kritik dönemleri okul öncesi ve ilkököl çağlarıdır. Çocuk küçük yaştan itibaren öncelik aile bireyleri ile etkileşime girerken daha sonraki süreçte ise okul öncesi eğitim boyunca sosyal çevresinde bulunan birçok kişi ile iletişim ve etkileşimde bulunur. Bu sebeple ailenin çocuğun sosyal çevresini düzenlemesi ve olumsuz dış etkilerden korunması için çocuğa sosyal destek sağlaması çok önemlidir. Çocuğa sağlanan sosyal destek, okul öncesi eğitimle pekiştirilmektedir. Sosyal desteğin yanı sıra, çocuğun okul öncesi eğitimden sonra alacağı ilkököl eğitimi için de çeşitli becerileri kazanması gerekmektedir. Bu noktada hazırbulunuşluk kavramından söz etmek gerekir. Hazırbulunuşluk eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleşmesi esnasında verimin artırılması için gerekli ön koşul becerilerin kazanılmış olması anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle; öğretim faaliyetleri için bireyin psikomotor, bilişsel ve duyuşsal becerilerinin ihtiyaç duyulacağı düzeye gelerek bireyin okula hazır olması durumu olarak tanımlanmaktadır (Yenilmez ve Kakmacı, 2008). Çocuğun okul öncesi eğitim alması ilkökölde yumuşak ve uyumlu geçişini sağlamakta, çocuğun örgün eğitimdeki başarısına olumlu yansımaktadır (MEB, 2006). Çocukların hazırbulunuşluk düzeyinin yüksek olması sosyal yeterlik kazanmasını kolaylaştıran bir etmendir. Çocuğun rutin işlerini kendisinin yapabilmesi, kurallara uyaabilmesi, akranlarıyla iletişim kurması, anneden ve evden kolay ayrılabilmesi, renkleri ve şekilleri tanıması, basit matematiksel becerileri edinmesi ilkökölde

hazır olmada çocukların sahip olması gereken yeterlikler içerisinde (Rafoth, vd., 2004). Eğitimin çocuklarda davranış değişikliği yaratabilmesi çocuğun hazırbulunuşluk düzeyine bağlıdır (Taşkın, 2013). Hazırbulunuşluk becerilerinin sergilenmesinde sosyal yeterliğin önemli bir süreç olduğu görülmektedir. Çünkü sosyal yeterlik sosyal duygusal gelişim ve bilişsel gelişim süreçlerini kapsamaktadır.

Alan yazın incelendiğinde okul öncesi eğitimin çocukların hazırbulunuşluk becerileri, sosyal uyum ve okula uyum üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ensar ve Keskin (2014), araştırmalarında okul öncesi eğitim alan çocukların almayanlara göre sosyal uyumlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Günindi (2008), araştırmasında okul öncesi eğitimde geçen süre arttıkça ile çocukların sosyal uyum düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Çocukların okula uyumları ile ilgili yapılan çalışmalarda da okul öncesi eğitimin ilkökul süresince olumlu etkileri olduğu belirtilmiştir (İnan vd., 2006; Ogelman Gülay ve Sarıkaya Erten, 2013; Yoleri ve Tanış, 2014). Okul öncesi eğitimin çeşitli akademik becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğuna yönelik çalışmalarda mevcuttur (Beller, 1983; Magnuson, Ruhm ve Waldfoger, 2004; Johnson, 2008). Fakat alan yazında okul öncesi eğitimin çocukların sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerilerini bir arada ele çalışmalara rastlanmamıştır. Hazırbulunuşluk becerilerinin sosyal-duygusal boyutunun yansımaları olarak düşünülebilen sosyal yeterlik becerilerinin ele alındığı bir çalışmanın alan yazınına kazandırılmasının önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Çünkü sosyal davranışlar ilkökul süresince çocuğun akademik becerilerinin gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Gelişimsel alanların bir bütün olarak ele alınması ilkesinden yola çıkılarak sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerilerinin okul öncesi eğitim ile ilişkilendirilmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi okul öncesi eğitimin önemini bir kez daha vurgulayacağı ve yaygınlaşması adına farkındalık arttıracığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışma ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerilerinin okul öncesi eğitim alma durumuna göre incelenmesi amaçlanmış olup, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır,

1. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik becerileri okul öncesi eğitim alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk becerileri okul öncesi eğitim alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerileri arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yönteminde ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel ve ilişkisel tarama yöntemi ile hem değişkenlerin durumu genel olarak ortaya koyulurken hem de bu değişkenler arasında ilişki olup olmadığı hakkında bilgi toplanması ve eğer ilişki varsa bu ilişkinin boyutu hakkında bilgi toplanması mümkündür. Ayrıca belirlenen değişkenler arasındaki ilişkinin tespit edilmesi durumunda aynı değişkenlerin farklı örneklem gurupları içinde nasıl sonuçlar vereceği noktasında tahmin yürütme imkânı vermektedir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2016 - 2017 eğitim öğretim yılında Amasya ilinde bulunan ilkokullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu okullar içerisinde basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen okullar çalışma grubunu oluşturmuştur. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi her örneklemin eşit seçilme olasılığı olan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2008).

Araştırmaya katılan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin 129'unun (%51,8) kız, 120'sinin (%48,2) erkek ve toplamda 249 öğrencinin çalışmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Burada cinsiyet yönünden öğrenci sayılarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. İlkokul 1. sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almadıkları noktasında ise öğrencilerin 78'inin (%31,3) okul öncesi eğitim almadığı; 171 öğrencinin (68,7) ise okul öncesi eğitimi aldığı görülmektedir. Burada her ne kadar öğrencilerinin çoğunluğunun okul öncesi eğitimi aldıktan sonra ilkokula başladığı görülse de okul öncesi eğitimi almadan ilkokula başlayan öğrencilerin sayısı da azımsanmayacak düzeydedir.

Veri Toplama Araçları

Sosyal yeterlilik, olumsuz sosyal davranış, hazırbulunuşluk ve demografik bilgiler ile ilgili verilere ilişkin ölçme araçları örnekleme oluşturan öğrencilerin sınıf öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Araştırmada Merrell (1993) tarafından geliştirilmiş olan ve Yukay-Yüksel (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan Okul Sosyal Davranış Ölçekleri ve Canbulat ve Kırıkaş (2016) tarafından geliştirilen İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Okul Sosyal Davranış Ölçekleri: Merrell (1993) tarafından tasarlanmış olan ölçek Yukay-Yüksel (2009) tarafından yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek okulöncesi sürecin başından ergenlik döneminin bitimine kadar tüm öğrencilere uygulanabilmektedir. Bu ölçek örnekleme oluşturan öğrenci grubunun

öğretmenleri tarafından doldurulması yolu ile bu öğrencilerin sosyal yeterlik düzeylerini ve olumsuz sosyal davranış durumlarını tespit etmeyi mümkün kılan geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Beşli likert tarzında olan ölçek sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışlar olarak iki bölümden oluşmaktadır. Sosyal yeterlik kısmı; Kişiler Arası İlişkiler(14 madde), Öz Denetim Becerisi (10 madde) ve Akademik Beceriler (8 madde) olmak üzere toplamda 32 madde üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bununla birlikte ölçeğin ikinci kısmını oluşturan olumsuz sosyal davranışlar ölçeği; Saldırgan-Sinirli(14 madde), AntisosyalAgresif (10 madde) , Yıkıcı-Talepkâr (9 madde) toplamda 33 madde olarak oluşturulmuştur (Yukay-Yüksel. 2009).

Ölçeğin iç tutarlılığını tespit etmek için uygulanan Cronbach, Spearman Brown ve Guttman Split – Half yöntemleri ile güvenilirlik değerlerinin $r = .91$ ile $.98$ arasında olduğu yani ölçeklerin homojen yapıda olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar orijinal form ile benzer olduğundan ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik düzeyinin orijinal formda olduğu gibi yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Yukay-Yüksel, 2009). Bu çalışmada ölçme aracının ilk kısmı olan sosyal yeterlik boyutu kullanılmıştır. Bu nyouta ilinkin yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda, Sosyal Yeterlik botunun tamamı için, cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $.88$, Kişiler Arası İlişkiler alt boyutu için $.86$, Öz Denetim Becerisi alt boyutu için $.84$ Akademik Beceriler $.87$ olarak hesaplanmıştır.

İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği: Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği ilkökul birinci sınıf öğrencilerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ölçeğin araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenleri tarafından doldurulmasının en uygun sonucu vereceği belirtilmiştir. Ölçek beşli likert tarzında oluşturulmuştur. Ölçek; Bilişsel Beceriler, Duyuşsal Beceriler, Öz Bakım Becerileri ve Psikomotor Beceriler olmak üzere toplam 4 alt boyut ve 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki puanlama ise “tamamen yeterli” den “yeterli değil” e kadar sırasıyla ardışık olarak 5’ten 1’e kadar puanlanmıştır. Ölçekten elde edilebilecek toplam puan 33-165 aralığında bulunmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $.99$ olarak hesaplanmıştır (Canbulat ve Kırıktaş, 2016). Bu çalışmada ise ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $.96$ olarak hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda çocuğun yaşı, okul öncesi eğitim alma durumu, ebeveynlerin yaşı ve çalışma duruma ilişkin demografik değişken bilgileri yer almaktadır ve araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanma Süreci

Verilerin toplanma aşamasına ölçeklerin uygulanması için Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınmıştır. Öncelikle sınıf öğretmenleri ile görüşü-

lerek ölçek hakkında bilgi verilmiş ve gönüllülük esası doğrultusunda araştırmaya dahil olmak isteyen öğretmenlerin okutmakta olduğu ilkokul öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Ölçeklerin uygulanması esnasında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin aksamamasına dikkat edilmiş ve bu noktada öğretmenlerin zaman tercihi dikkate alınmıştır. Öğretmenlere Kişisel Bilgi Formu, Okul Sosyal Davranış Ölçekleri ve İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği birlikte dağıtılmış ve bu ölçeklerin doldurulması istenmiştir. Ölçekler öğrencileri için sınıf öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Ölçeklerin ve çalışmanın güvenilirliği açısından ölçeklerin uygulanması sürecine araştırmacıda eşlik etmiştir. 2016-2017 eğitim öğretim yılı, ikinci dönemi içerisinde ölçekler sınıf öğretmenlerine uygulanarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce ölçekler incelenerek eksik işaretlenen maddeler ve tamamına yakınının sistematik bir şekilde aynı ifadenin işaretlendiği ölçme araçları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Toplanan verilerden sağlıklı sonuçlar alınması için eksiksiz ve bilinçli olarak doldurulduğu gözlenen ölçekler analize dâhil edilmiştir.

Toplanan verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Analizlere öncelikle verilerin normallik durumuna bakılarak başlanmıştır. Verilerin normallik durumu için Kolmogorov-Smirnov test sonucu ve çarpıklık basıklık değerleri (-2, +2) dikkate alınmış ve bu testlerin sonucunda ($p < .05$) verilerin normal dağılmadığı sonucunda varılmıştır. Ayrıca levene testi ile varyansların homojen olduğu test edilmiştir ($p > .05$). (Sosyal Yeterlik Ölçeği için $p = .495$, Hazırbulunuşluk Ölçeği için $p = .234$) Verilerin normal dağılmaması durumunda iki grubun kıyas edilmesi durumunda parametrik olmayan testlerden olan Mann-Whitney U testleri yapılmıştır (Büyüköztürk, 2010). Değişkenlerin alt boyutları arasındaki korelasyonun tespiti için Spearman's Brown sıra farkları korelasyon katsayısı tekniği kullanılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlilik düzeylerinin okul öncesi eğitim alma durumuna göre incelenmesine ilişkin bulgular Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1: İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Yeterlilik Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılığını Gösteren Mann-W-hitney U Testi Tablosu

Puan	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Testi	
					U	P
Kişilerarası İlişkiler	Aldı	172	158,44	27252,00	870,000	,000*
	Almadı	77	50,30	3873,00		
Özdenetim Becerisi	Aldı	172	155,01	26351,00	1274,000	,000*
	Almadı	77	55,55	4277,00		
Akademik becerileri	Aldı	172	156,19	26865,00	1257,000	,000*
	Almadı	77	55,32	4260,00		
Sosyal Yeterlilik Ölçeği Toplamı	Aldı	172	157,01	26691,00	934,000	,000*
	Almadı	77	51,13	3937,00		

*p<,001

Tablo 1’de ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlilik becerilerinin okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre farklılaşmasına yönelik Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Bu bulgulara göre sosyal yeterlilik ölçeğinin kişilerarası ilişkiler (\bar{X} =158,44; U=870,000; p<,001), Özdenetim Becerisi (\bar{X} =155,01; U=1274,000; p<,001), Akademik beceriler (\bar{X} =156,19; U=1257,000; p<,001) ve Sosyal Yeterlilik Ölçeği toplamında ise (\bar{X} =157,01; U=934,000; p<,001) anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu veriler doğrultusunda sosyal yeterlilik ölçeğinin alt ölçeklerinde ve ölçeğin toplamında okul öncesi eğitim alan çocukların lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Sonuç olarak ilkököl başlanmadan önce okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin, okul öncesi eğitim almayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. İlkoköl birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin okul öncesi eğitim alma durumuna göre incelenmesine yönelik bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2: İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Hazırbulunuşluk Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılığını Gösteren Mann-Whitney U Testi Tablosu

Puan	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Testi	
					U	P
Bilişsel Beceriler	Aldı	172	143,34	24654,00	3468,000	,000*
	Almadı	77	84,04	6471,00		
Duyuşsal Beceriler	Aldı	172	145,06	24949,50	3172,500	,000*
	Almadı	77	80,20	6175,50		
Psikomotor Beceriler	Aldı	172	140,56	24177,00	3945,000	,000*
	Almadı	77	90,23	6948,00		
Özbakım Becerileri	Aldı	172	145,96	25104,50	3017,500	,000*
	Almadı	77	78,19	6020,50		
Toplam	Aldı	172	144,00	24768,00	3354,000	,000*
	Almadı	77	82,56	6357,00		

*p<,001

Tablo 2.'de ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk becerilerinin okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Bu bulgulara göre hazırbulunuşluk ölçeğinin bilişsel beceriler ($\bar{X}=143,34$; $U=3468,000$; $p <,001$), duyuşsal beceriler ($\bar{X}=145,06$; $U=3172,500$; $p <,001$), Psikomotor Beceriler ($\bar{X}=140,56$; $U=3945,000$; $p <,001$), Özbakım Becerileri ($\bar{X}=145,96$; $U=3017,500$; $p <,001$), Özbakım Becerileri ($\bar{X}=145,96$; $U=3017,500$; $p <,001$) ve toplamda ise ($\bar{X}=144,00$; $U=3354,000$; $p <,001$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş olup, bu kapsamda hazırbulunuşluk ölçeğinin alt ölçeklerinde ve ölçeğin toplamında okul öncesi eğitim alan çocukların lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Sonuç olarak ilkökula başlamadan önce okul öncesi eğitim alan çocukların hazırbulunuşluk becerilerinin, okul öncesi eğitim almayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Tablo 3.'de ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Dağılımlarına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 3: İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Hazır Bulunuşlukları ile Sosyal Yeterlilikleri Arasındaki Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Dağılımları

Değişken	BB	DB	ÖBB	PMB	ÖDB	KAİ	AKB	HTÖP	SYTOP
BB	1								
DB	,935**	1							
ÖBB	,895**	,846**	1						
PMB	,865**	,892**	,797**	1					
ÖDB	,989**	,966**	,907**	,907**	1				
KAİ	,535**	,579**	,496**	,547**	,545**	1			
AKB	,542**	,570**	,515**	,520**	,546**	,907**	1		
HBÖTOP	,660**	,695**	,602**	,659**	,676**	,837**	,818**	1	
SYÖTOP	,588**	,620**	,550**	,577**	,596**	,958**	,970**	,884**	1

**p<,001 (BB: Bilişsel Beceriler; DB: Duyuşsal Beceriler;ÖBB: Özbakım becerisi; PMB: Psikomotor beceriler; ÖDB: Özdenetim becerisi; KAİ: Kişiler Arası İlişkiler; AKB: Akademik Beceriler; HBÖTOP: Hazırbulunuşluk Ölçeği Toplamı; SYÖTOP: Sosyal Yeterlik Ölçeği Toplamı)

Tablo incelendiğinde öğrencilerin hazırbulunuşluğun alt boyutu olan bilişsel beceri düzeyleri ile sosyal yeterliliğin alt boyutu olan özdenetim becerileri arasında ($r=535$, $p<,001$), kişilerarası becerileri arasında ($r=542$, $p<,001$) ve akademik becerileri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=660$, $p<,001$) görülmektedir. Öğrencilerin hazırbulunuşluğun alt boyutu olan duyuşsal beceri düzeyleri ile sosyal yeterliliğin alt boyutu olan özdenetim becerileri arasında ($r=579$, $p<,001$), kişilerarası becerileri arasında ($r=572$, $p<,001$) ve akademik becerileri arasında ise orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=695$, $p<,001$) görülmektedir. Öğrencilerin hazırbulunuşluğun alt boyutu olan öz bakım beceri düzeyleri ile sosyal yeterliliğin alt boyutu olan özdenetim becerileri arasında ($r=547$, $p<,001$), kişilerarası becerileri arasında ($r=520$, $p<,001$) ve akademik becerileri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=659$, $p<,001$) görülmektedir. Öğrencilerin hazırbulunuşluğun alt boyutu olan psikomotor beceri düzeyleri ile sosyal yeterliliğin alt boyutu olan özdenetim becerileri arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=496$, $p<,001$), kişilerarası becerileri arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=515$, $p<,001$) ve akademik becerileri arasında ise orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=602$, $p<,001$) görülmektedir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin toplamı ile sosyal yeterlilik düzeylerinin toplamı arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ($r=596$, $p<,001$), görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, okul öncesi eğitim alan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlilik becerilerinin okul öncesi eğitim almayanlara göre anlamlı farklılık

gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencinin ilkokula başlamadan önce okul öncesi eğitime dâhil olduğu süreçte ailesi dışında yeni bir sosyal çevreye dâhil olmuş olur. Okul öncesi eğitim sürecinde çocuk akranlarıyla tanışıp sosyal ilişkiler kurma şansı bulurken bir yandan da öğretmeniyle nasıl iletişim kuracağı noktasında fikir sahibi olur. Bu süreçte arkadaş edinmeyi arkadaş ilişkilerini sürdürdürebilmeyi, olumlu ve olumsuz sosyal durumlara karşı tepki vermeyi öğrenmiş olur. Öğrencinin okul öncesi süreçte yaşamış olduğu sosyal ilişkiler ve olaylar sosyal açıdan gelişmesini sağlamaktadır. Okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin ise ilkokula başlayana kadar sosyalleşme imkânı, okul öncesi eğitim alanlara göre daha az olduğundan sosyal yeterlik becerileri daha düşük olmuş olabilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda öğrencilerin okul öncesi eğitim almalarının sosyal yeterlik becerilerine olumlu yönde etki ettiği tespit edilmiştir (Avcioğlu, 2003). Dinç ve Gültekin (2003), araştırmalarında okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin almayanlara göre sosyal gelişim düzeylerinin daha iyi olduğunu belirtmiştir. Özbek (2003), araştırmasında okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin sosyal ilişkiler kurma ve stresle başa çıkma noktasında daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Ekinci Vural (2006), yapmış olduğu çalışmada okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin sosyal açıdan daha yeterli düzeyde olduğunu belirtmiştir. Dereli ve Koçak (2005), tarafından yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin almayanlara göre gerek dilsel gelişimleri yönünden gerekse sosyal ilişkiler yönünden daha iyi düzeyde olduklarını tespit edilmiştir. Atılgan (2001), yapmış olduğu bir çalışmada okul öncesi eğitim almış olan birinci sınıf öğrencileri ile okul öncesi eğitim almamış olan birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik durumlarını incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre bireysel ve sosyal açıdan daha iyi düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Stipek ve Byler (2001), çalışmalarında okul öncesi eğitime katılan çocukların, ilkokul süresince sosyal anlamda daha uyumlu olduklarını belirtmiştir. Alan yazındaki çalışmalar söz konusu çalışmayı destekler niteliktedir.

Çalışmanın başka bir bulgusu ise okul öncesi eğitim alan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk becerileri, okul öncesi eğitim almayanlara göre anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Çocukların sistematik olarak aldığı okul öncesi eğitim çocuğu duyuşsal, bilişsel, psikomotor ve özbakım becerilerinin çeşitli alanlarında gelişmesini sağlamakta ve hazırbulunuşluk becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimini bütüncül şekilde desteklemesi ve temel eğitime hazırlayıcı nitelikleri çocukların hazırbulunuşluk becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Konu ile ilgili yapılan diğer araştırmalarda da okul öncesi eğitime katılan çocukların hazırbulunuşluk becerilerinin yüksek olduğu, akademik ve sosyal anlamda daha başarılı ve uyumlu olduğu tespit edilmiştir. (Beller, 1983; Bekman ve Gürselel, 2005; Cinkılıç, 2009;

Dursun, 2009; Esaspehlivan, 2006; Koçyiğit, 2009; Dereli İman, 2012).

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk becerileri ile sosyal yeterlilikleri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise belirtilen değişkenler arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çocukların okul hayatlarında başarılı, mutlu ve uyumlu olabilmeleri için farklı alanlardaki beceriler açısından belirli seviyelere ulaşmaları gerekmektedir (Tuğrul, 2003). Bu beceriler içerisinde yer alan sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerilerinin birbiriyle ilişki içerisinde olması, çocuğun bir işi daha kolay başarabilmesi ve kendini ifade etmesi açısından önem taşımaktadır. Okul becerilerinin temel olgularının güven, kontrol, uyum, iletişim ve işbirliği olduğu göz önünde alındığında (Taşkın, 2013), her iki becerinin ilişki içerisinde olması olağan görünmektedir. Okul öncesi eğitim ile çocuğun öğrenmeye güdülenmesi, verilecek olan bir eğitime rahatlıkla konsantre olması, bu süreçte yaşadığı etkileşimler, çocuğun sınıf ve okul ortamında sosyalleşmesi için uygun fırsatlar yaratmaktadır. Bunların yanı sıra ilkokula başladığında çeşitli sosyal davranışları kazanan çocuğun sınıf ortamına kolayca adapte olabilmesi, arkadaş edinebilmesi ve bu arkadaşlığı sürdürebilmesi, öğretmeni ya da öğretmenleri ile olumlu ilişkiler kurabilmesi mümkündür. Bu açıdan bakıldığında ise çocuğun sosyal açıdan yeterli olmasının hazırbulunuşluk becerisine katkı sağlayacağı da görülmektedir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda okul öncesi eğitim alan çocukların okula daha kolay sosyal uyum sağladığı ve hazırbulunuşluk becerilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca okula uyum sağlayabilen öğrencilerin sosyalleşme noktasında sorun yaşamadığı, akranlarıyla ve öğretmenleriyle kolaylıkla iletişim ve etkileşime girebildikleri, sınıf içi etkinliklere ve faaliyetlere daha etkin katılım gösterdikleri tespit edilmiştir (Magnuson, Ruhm ve Waldfoger, 2004; Kırca, 2007; Dağlı Yeşil, 2012; Yoleri ve Tanış, 2014). Bu çalışmalarda ulaşılan sonuçlar çalışmamız elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Çalışmanın sonuçları okul öncesi eğitimin ilkökul eğitimine önemli katkıları olduğunu göstermektedir. Erken çocukluk döneminden itibaren, çocukların sosyal duygusal gelişimleri yeterince desteklenmelidir. Gelişim alanlarının birbirine olan etkisi ve sosyal gelişim hazırbulunuşluk ile olan ilişkisinin akademik beceri üzerinde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması adına ebeveynlere yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir. Çocukların sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerilerini bir arada ele alan boylamsal ve deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Asher, S. R., ve Taylor A. R. (1981). The social outcomes of mainstreaming: Sociometric assessment and beyond. *Exceptional Children Quarterly*, 1, 13-30.
- Atılgan, G. (2001). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen ilköğretim 1. kademe 1. devre öğrencilerinin sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Avcıoğlu, H. (2003). *Okul öncesi dönemdeki çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde işbirlikçi öğrenme yöntemi ile sunulan öğretim programının etkililiğinin incelenmesi*. Omep Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı, Cilt:1. Ankara: Ya-pa yayınları.
- Bekman, S. ve Gürselel, F. (2005). *Doğru başlangıç ve Türkiye’de okul öncesi eğitim*. TÜSİAD Yayınları.
- Beller, E. K. (1983). The Philadelphia study: The impact of preschool on intellectual and socioemotional development. *As the twig is bent... lasting effects of preschool programs*, 133-70.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Canbulat, T. ve Kırıktaş, H. (2016). İlkokula hazır bulunuşluk ölçeği’nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 26-35.
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dağlı Yeşil, Ü. (2012). Çocukların ilkokul birinci sınıfa başlama yaşına göre üçüncü sınıf başarılarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 291-302.
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., ve Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence?. *Child development*, 74(1), 238-256.
- Dereli, E. ve Koçak, N. (2005). Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş arasındaki çocukların ifade edici dil düzeylerinin bakım tarzı ve anne-baba eğitim düzeyi açısından incelenmesi (Konya İli Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 245-254.

- Dereli-İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.
- Dinç, B., Gültekin, M. (2003). Okul öncesi eğitimin 4-5 yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretme görüşleri. *Omep 2003 Dünya KONSEY Toplantısı Ve Konferansı Bildiri Kitabı*. Ankara:Ya-Pa Yayınları.
- Dursun, Ş. (2009). A comparison of the mathematical skills of first graders with and without preschool education. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4), 1705-1715.
- Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi.*(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ensar, F. ve Keskin, U. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları üzerine bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2), 459-477.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarına gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazırbulunuşluklarının karşılaştırılması.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gresham, F. (1997). Social competence and students with behavior disorders: Where we've been, where we are, and where we should go. *Education & Treatment of Children*, 20(3), 233-250.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İnan, M., Aşıcı, M., Küçüktepe, C., Tıraş, S., Şimşek, Ö. ve Özden, B. (2006). İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmiş öğrencilerle etmemiş öğrencilerin ilköğretime hazırbulunuşluklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Kongresi I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Bildiri Kitabı*, 1, 398-409.
- Johnson, K. (2008). *The role of parent self-efficacy and parenting behaviors on school readiness outcomes.* (Unpublished Doctoral Dissertation), University of South Carolina, USA.
- Kaya, İ. (2015). *Ergenlerin çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile davranış problemleri ve psikolojik sağlamlıkları arasında ilişkinin incelenmesinde otomatik düşünceler ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Kırca, A. (2007). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Magnuson, K., A., Ruhm, C., J. ve Waldfogel, J. (2004). Does Prekindergarten Improve School Preparation And Performance? National Bureau of Economic Research. Working Paper 10452. <http://www.nber.org/papers/w10452> adresinden 16.07.2018 tarihinde alınmıştır.
- Margetts, K. (2007). Understanding and supporting children: shaping transition practices. *Informing transitions in the early years*, 107-119.
- Mcfall, R. M. (1982). A review and reformulation of the concept of social skills. *Behavioral Assessment*, 4, 1-33.
- MEB. Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin) (2006). (Ed. T. Gürkan & G. Haktanır). Ankara.
- Ogelman Gülay, H., ve Sarıkaya Erten, H. (2013). Okul öncesi eğitimi almış çocukların okula uyum düzeylerinin 5 ve 6 yaşta incelenmesi: İki yıllık boylamsal çalışma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 417-434.
- Rafoth, M. A., Buchenauer, E. L., Crissman, K. K., ve Halko, J. L. (2004). School readiness- Preparing children for kindergarten and beyond: Information for parents. *School and Home*.
- Stipek, D., ve Byler, P. (2001). Academic achievement and social behaviors associated with age of entry into kindergarten. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22(2), 175-189.
- Taşkın, N. (2013). İlkokula hazırbulunuşluk ve hazırbulunuşluğu etkileyen faktörler. İlkokula hazırlık ve ilköğretim programları içinde (s.1-10). (Ed. Tolga Erdoğan). Ankara: Eğiten Kitap.
- Trower, P. (1982). Toward a generative model of social skills: A critique and synthesis. *Social skills training: A practical handbook for assessment and treatment*, 399-427.
- Tuğrul, B. (2005). *Çocuğu tanıma ve değerlendirme* (Ed. Müzeyyen Sevinç). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

- Yenilmez, K. ve Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin matematikteki hazırbulunuşluk düzeyi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 29-542.
- Yoleri, S., ve Tanış, H. M. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerini etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 130-141.
- Yukay-Yüksel, M. (2009). Okul sosyal davranış ölçeklerinin (osdö) Türkçeye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1605-1650.